

къмъ единъ по-общъ типъ (пермски, сибирски — славянски). Наистина и порано въ научната литература се срѣщатъ указанія на сходства между камско-българската култура и тая на мерянитъ напр. и т. н., но трѣбва да се признае, че никой като Флоринскій не се ползува тъй широко отъ прѣдисторичнитъ паметници като *етнологични* доказателства.

Другъ е въпросътъ, до колко авторътъ е успѣлъ да докаже своята теза: че сибирската (пермската, българската и пр.), и славянската култура сѫ тѣждествени. Критиката се отнася твърдѣ отрицателно къмъ смѣлитъ заключения на автора, — и има пълно право,¹⁾ обаче една заслуга все пакъ му остава: той е въобще единъ отъ първитъ изслѣдвачи на славянската древностъ, които внасятъ въ своето изучаване принципитъ на археологията и особено на прѣдисторичната археология. Опитътъ на Флоринскій, колкото и не сполучливъ и да е, заслужава вече внимание поради огромния материалъ, който съобщава, и особено поради често характернитъ успоредици, които, ще видиме, да ли ще се умножатъ отъ археологичнитъ изслѣдвания, които почватъ и у насъ по-систематично да се вършатъ или ще се докаже, че и въ културно отношение камскитъ българи и дунавскитъ българи нѣматъ нищо общо. Ето защо сѫ отъ такава голяма важностъ особено разкопкитъ при Аоба, които Цариградскитъ Руски Археологически Институтъ е прѣдприелъ подъ ръководството на самия си директоръ. Тѣ обѣщаватъ не само да освѣтятъ единъ тъменъ кѫтъ отъ нашата история, но и да дадатъ новъ материалъ и за рѣшеніето на нашия въпросъ, като извадятъ на явѣ нови надписи съ езикови остатѣци, паметници на веществената култура и материалъ за краниолога.

Самата грушка, които отбѣлзахме у Флоринскій, правятъ за жалостъ, въ още по-големи размѣри *антропологични*, защото разполагатъ съ единъ много по-бѣденъ и много по-неизученъ материалъ.

Антропологичнитъ данни, по които би могло да се опрѣдѣли българскитъ типъ, сѫ много скоро изчерпани. Тѣ сѫ наистина малко повече, отколкото прѣдполагаше още въ 1891. год. Басановичъ (Сбм. V. р. 31. заб. 1.), който познава само краниометричнитъ данни на проф. И. Коперницки (изъ Топинаръ, Антропология стр. 230.), обаче и нямъ извѣстнитъ не бѣдѣтъ съ голямо богатство на материалитъ. Тѣ се основаватъ много пакъ само на измѣрѣния на 2—3 черепа, въ най-добрия случай на нѣколко десетки глави, произхождѣтъ на които не е биваждъ винаги съвсѣмъ точно установенъ.

Още *Ратисъ* въ 1870. г. (op. cit. 89.) обърна внимание на краниологичнитъ измѣрѣния като важенъ критерій при рѣшеніето на многобройнитъ етнографски въпроси, които изискватъ при изслѣдваніето на разнитъ руски инородци, и напечатана дору една ръкописна краниологична таблица, доставена нему отъ д-ръ Варминскій (р. 90.), обаче тая таблица е тъй повърхна (черепнитъ показаници не сѫ означени, а само диаметрътъ въ милиметри), што нейното научно значение е съмнително.

Три години по-късно се появи въ V. т. на *Zschrift für Ethnologie* (Berlin 1873. р. 94.) една таблица съ измѣрѣния на дунавско-български черепи, доставени отъ *Шайбера*. По тия черепи българитъ се провъзгласиха за *брахикепфали*, противоположно на Каница. *Брока* нарече чиститъ български черепи по тая причина „не славянски“.

Върху два български черепа докладва *A. Hovelacque* въ *Bull. Soc. Ethn.* 2. S. X. 1875. год.

Първиятъ по-сериозенъ опитъ, да се опрѣдѣли краниологичниятъ типъ на съврѣменнитъ българи се дължи на *Коперницки*. Той имать обаче всичко на всичко 11 черепа, отъ които 9 били приготвени отъ самия него въ Букурещъ. Тоя материалъ му се видѣлъ достатѣченъ, да съобщи слѣдното заклю-

¹⁾ Ср. *Věstnik Slov. Starož.* I, 10., II, 73. Зап. Тов. Им. Шевг. XX. и др.